CHECKLIST CONTROLE OP WAPENBEZIT IN EN ROND SCHOLEN

INLEIDING

WAPENS EN STRAFFEN

DE CHECKLIST (IN SCHEMA)

DE CHECKLIST (UITGEBREIDE VERSIE)

PRAKTISCHE TIPS EN VOORBEELDEN

Voor een optimale weergave van de checklist adviseren wij om de Adobe Acrobat Reader DC te gebruiken.

Download Acrobat Reader DC

COLOFON

Auteurs: Henk Ferwerda en Joey Wolsink (Bureau Beke)

Vormgeving: Marcel Grotens (Bureau Beke)

Beeldverantwoording: pag. 2, 3, 4, 5, 7, 14; Istock. pag. 1 en 5 Bureau Beke.

Opdrachtgevers: Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met dank aan:
Rianne de Back (Openbaar Ministerie); Marike van Deventer (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid); Ivoline van Erpecum (Ministerie van Justitie en Veiligheid); Erik Hartendorf (Politie); Michael Hoppe (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap); Niels Horn (Politie); Lynn Louwe (Stichting School & Veiligheid); René Tieleman (Politie); Monique Veldhuis (William Schrikker Groep); Renate Verhagen (Ministerie van Justitie en Veiligheid), Lianne Vonk (Politie) en Monique Willemsen-van de Kamp (Openbaar Ministerie)

© 2021, Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

INLEIDING

In de Monitor Jeugdcriminaliteit (2020) werd aan jongeren gevraagd of ze in het afgelopen jaar een wapen bij zich hadden ter zelfverdediging. Ruim 3 op de 100 jongeren (3,2%) van 12 tot en met 17 jaar geeft aan dat wel eens te doen.

Wapenbezit en wapengebruik onder jongeren is een maatschappelijk probleem dat helaas te vaak het lokale en landelijke nieuws beheerst. Door onder andere ouders, burgemeesters, jongerenwerkers, onderwijspersoneel, rechtshandhavers en politici is gepleit voor nieuw elan in de aanpak van wapenbezit en -gebruik. Dit heeft in de herfst van 2020 geleid tot het 'Actieplan Wapens en Jongeren' waaruit naar voren komt dat de aanpak van wapenbezit niet alleen een taak is van politie en justitie, maar dat ook de sociale omgeving van jongeren hieraan kan bijdragen.

Wapens en het onderwijs

Het gebruik van deze checklist – die bedoeld is voor het voorgezet onderwijs (VO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO) – maakt deel uit van het 'Actieplan Wapens en Jongeren'. Scholen kunnen namelijk een belangrijke rol spelen in de aanpak van wapenbezit onder hun leerlingen.

Uit de Veiligheidsmonitor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs komt naar voren dat 25% van de leidinggevenden in 2018 wapenincidenten heeft gemeld. In welke mate deze cijfers de daadwerkelijke omvang van het wapenbezit op scholen weerspiegelen, is de vraag. Niettemin laten deze cijfers wel zien dat wapenbezit onder leerlingen voorkomt. Dit is overigens geen op zichzelf staand onderwerp, maar maakt deel uit van het bredere thema sociale veiligheid in en rondom de school. Het is van belang dat scholen bij het vormgeven van hun veiligheidsbeleid aandacht schenken aan het tegengaan van wapenbezit onder leerlingen. Een van de manieren om dit te doen, is het uitvoeren van een gezamenlijke preventieve wapencontrole. De school doet dit in nauwe samenwerking met lokale instanties zoals de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie (OM).

'Het bezit van steekwapens levert gevaarlijke situaties op met grote gevolgen voor slachtoffers, jongeren, ouders en bewoners.

In mijn stad moet iedereen zich veilig kunnen voelen.

Wapenbezit kan en mag nooit als normaal worden gezien'.

Deze woorden zijn van een burgemeester na een dodelijk steekincident in zijn stad waarvan een jongere het slachtoffer is geworden.

Doel van de checklist

Controles op wapenbezit zijn niet alleen bedoeld voor scholen die problemen met wapens ervaren. Dit preventieve instrument – de checklist – biedt een handreiking voor het invoeren van en uitvoering geven aan preventieve controles op wapenbezit, op basis van afspraken tussen scholen en lokale overheidsinstanties. Vrijwel elke ouder vindt het belangrijk dat scholen voldoende aandacht besteden aan hun veiligheidsbeleid. Om deze reden staat de checklist ook stil bij voorlichting aan leerlingen, ouders/opvoeders en docenten over de invoering van preventieve wapencontroles. Scholen die werk maken van wapencontroles zullen uiteindelijk merken dat dit een positieve uitwerking kan hebben op het veiligheidsgevoel van leerlingen, ouders en docenten. Om zowel het maatschappelijk als gezamenlijk belang van scholen van de aanpak van wapenbezit te onderstrepen, kan besloten worden om samen met andere scholen binnen de gemeente op dezelfde dag een preventieve wapencontrole uit te voeren.

Opzet van de checklist

In deze checklist onderscheiden we drie fasen die nodig zijn om het uitvoeren van preventieve controles op wapenbezit op scholen te vergemakkelijken. Het gaat om de voorbereidingsfase, de uitvoeringsfase en de fase van nazorg en flankerende maatregelen. Verschillende partijen dragen bij deze verschillende fasen een eigen verantwoordelijkheid. Met icoontjes geven we aan welke partij verantwoordelijk is voor de uitvoering van bepaalde onderdelen.

Praktische tips en voorbeelden

Aan het eind van de checklist zijn praktische tips en voorbeelden terug te vinden om met het thema 'veilige school' in het algemeen en 'wapenbezit en wapengebruik' in het bijzonder aan de slag te gaan.

Andere maatregelen dan preventieve wapencontroles

Naast preventieve controles op wapenbezit in samenwerking met andere partijen kunnen scholen ook meer 'aan de voorkant' maatregelen treffen om het wapenbezit onder leerlingen tegen te gaan. Hierbij hoeven geen externe partijen betrokken te worden. Te denken valt dan aan voorlichting of het opnemen van voorwaarden in het veiligheidsplan, waardoor het bijvoorbeeld mogelijk is om een leerling te vragen zijn of haar kluisje te openen in het geval van diefstal of andere verdachte zaken. We komen hier later in deze checklist op terug.

Het is ook van belang om als school te weten wie je school- of wijkagent is. Elkaar leren kennen en het gesprek met elkaar aangaan op het moment dat er geen incidenten zijn, vormt een goede basis voor het moment dat je elkaar nodig hebt. Hoe je dit doet, lees je in de 'Samen voor een veilige school, gesprekslei-draad voor onderwijsinstellingen en politie'.

Download de PDF

Betrokken partijen en verantwoordelijkheden

Het tegengaan van wapenbezit op scholen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van diverse actoren. De checklist is bedoeld om de samenwerking tussen scholen, politie, OM en gemeenten in het tegengaan van wapenbezit te stimuleren.

- **Scholen** zijn primair verantwoordelijk voor het onderwijsklimaat en de sociale veiligheid van het personeel, de leerlingen en bezoekers.
- **Gemeenten** zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van integraal jeugd- en veiligheidsbeleid. Daartoe kan de gemeente het jongerenwerk, Halt en de sociale wijkteams vragen om ondersteuning.
- **De politie** heeft geen eigenstandige controlebevoegdheid op scholen. Wel kan de politie op de achtergrond aanwezig zijn bij preventieve controles op wapenbezit. De politie heeft wél een verantwoordelijkheid op het moment dat er sprake (of een vermoeden) is van illegaal wapenbezit.
- **Het OM** is verantwoordelijk voor het afhandelen van strafzaken die voortkomen uit een preventieve controle op illegaal wapenbezit. Bijvoorbeeld wanneer daadwerkelijk een verboden wapen of andere illegale goederen (zoals drugs of verdachte hoeveelheden geld) worden aangetroffen.

school gemeente politie OM

iconen gebruikt in de checklist

WAPENS EN STRAFFEN

De **Wet Wapens en Munitie** (WWM) bepaalt wanneer er sprake is van illegaal wapenbezit. Samengevat gaat het onder andere om de volgende soorten wapens:

- **Steekwapens**, zoals stiletto's, vlindermessen, vilmessen en machetes
- **Slag- en stootwapens**, zoals boksbeugels en ploertendoders
- **Vuur- en stroomwapens**, zoals geweren, tasers, (alarm)pistolen en munitie
- **Overige wapens**, zoals werpsterren, wurgstokken en pepperspray
- **Imitatie- of nep(vuur)wapens**
- **Voorwerpen die in omstandigheden als wapen kunnen dienen**, zoals een honkbalknuppel of schroevendraaier. De context bepaalt of iets een wapen is of niet. Betrek bij twijfel de wijk- of jeugdagent.

Het OM bepaalt hoe een zaak wordt afgehandeld. In veel gevallen zal de (jeugd) officier van justitie daarover een beslissing nemen met informatie van de wijk- of jeugdagent en het advies van de Raad voor de Kinderbescherming. Dit gebeurt tijdens het afstemmingsoverleg bij ZSM*, het samenwerkingsverband met deze instanties. Afhankelijk van de aard en ernst van het wapenbezit en de voorgeschiedenis van de jeugdige zal er een passende reactie worden gegeven, waarbij wordt ingezet op begeleiding of hulp indien nodig. Het spreekt voor zich dat bij vuurwapenbezit altijd vervolgd zal worden bij de Kinderrechter. Een taakstraf (werkstraf en/of leerstraf) opgelegd door de officier van justitie behoort ook tot de mogelijkheden. In lichte gevallen kan gekozen worden voor een waarschuwing.

* = Zo Snel, Slim, Selectief, Simpel, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk.

Download de printversie van de poster

U kunt ook een drukwerkbestand (PDF) van de poster downloaden

DE CHECKLIST IN SCHEMA

Een goede voorbereiding is het halve werk. Voordat preventieve controles op wapenbezit op school kunnen worden uitgevoerd, is het doorlopen van de volgende stappen essentieel:

1 Voorbereiding

- Opstellen van een schoolveiligheidsplan
- Opnemen van regels over wapenbezit en preventieve controles in het schoolveiligheidsplan
- Opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids
- Aanstellen van een persoon binnen de school die aanspreekpunt is voor samenwerkingspartners
- Aanstellen van een persoon binnen de politie die als aanspreek-punt voor de school fungeert
- Afspraken maken met gemeente en OM
- Facultatief: opstellen veiligheidsconvenant met de lokale partners

In de uitvoeringsfase zijn de volgende aspecten van belang:

2 Uitvoering

- Organisatie van preventieve wapencontroles
- Uitvoering van preventieve wapencontroles
- Medewerking aan preventieve wapencontroles

Na de controle zijn er nog vier aandachtspunten:

3 Nazorg en flankerende maatregelen

- Communicatie richting ouders en leerlingen
- Acties politie bij het aantreffen van wapens
- Acties OM bij het aantreffen van wapens
- Eventuele aanvullingen op de wapencontroles

DE CHECKLIST (UITGEBREIDE VERSIE)

De school heeft altijd de regie bij het uitvoeren van een preventieve wapencontrole. Wanneer een school de mogelijkheid wil hebben om preventieve controles op wapenbezit in samenwerking met de lokale partners uit te voeren, moeten de school en andere betrokken partijen afspraken maken over de verschillende taken en verantwoordelijkheden. Het maken van deze afspraken is een randvoorwaarde om gezamenlijk tot preventieve controles over te kunnen gaan. Daarnaast is het raadzaam om een veiligheidsconvenant op te stellen en dit door de lokale gezagsdriehoek, bestaande uit vertegenwoordigers van gemeente, OM en politie, te laten ondertekenen. Preventieve controles zijn pas zinvol wanneer goed is nagedacht over nut en noodzaak daarvan, regels zijn aangescherpt en een aanspreekpunt bekend is binnen gemeenten, OM, politie en scholen.

Voorbereidingsfase

Opstellen van een schoolveiligheidsplan

Elke school behoort een schoolveiligheidsplan te hebben waarin afspraken staan over de wijze waarop omgegaan wordt met grensoverschrijdend en ongewenst gedrag (Wet veiligheid op school, 2015). De Inspectie van het Onderwijs heeft in het Toezichtkader Voortgezet Onderwijs 2017 vastgelegd dat de beoordeling van de kwaliteitszorg van de school mede afhankelijk is van de mate waarin scholen de sociale veiligheid voor leerlingen en personeel waarborgen. De wijze waarop dit gebeurt, kan worden vastgelegd in het veiligheidsplan.

Opnemen van regels over wapenbezit en preventieve controles

Wat betreft preventieve wapencontroles ligt het initiatief, de regie en uitvoering altijd bij de school. Voor het kunnen uitvoeren van controles op wapenbezit moeten scholen in het veiligheidsplan een paragraaf opnemen met daarin regels over wapenbezit en het recht van de school op het uitvoeren van een preventieve controle op wapenbezit. De volgende onderwerpen kunnen in het veiligheidsplan aan bod komen:

- Bij het huren van een kluisje tekenen de leerling en de ouders/opvoeders de gebruikersvoorwaarden en gaan akkoord dat de school het recht heeft om het kluisje te openen ook als de leerling hierbij niet aanwezig is.
- De mogelijkheid dat de school preventieve controles op wapenbezit uitvoert. Daarbij kan een onderscheid worden aangebracht tussen het controleren binnen de school en op het terrein van de school. Te denken valt aan het controleren van kluisjes en het verzoek aan leerlingen om de inhoud van jassen en (fiets)tassen of de opbergruimte onder scooterzadels te tonen.
- Dat deze controles zelfstandig of in samenwerking en samenspraak met de gemeente, het OM en de politie kunnen plaatsvinden.
- De consequenties bij het weigeren van medewerking, maar ook de strafrechtelijke sancties en/of door de school opgelegde maatregelen die kunnen volgen wanneer wapens worden aangetroffen. Voorbeelden van door de school op te leggen maatregelen zijn het schorsen van de betreffende leerling, het inlichten van diens ouders/opvoeders, het doen van aangifte en het eventueel opnemen van de gebeurtenis in een incidentenregistratiesysteem.

- De training die medewerkers van de school ontvangen met betrekking tot het bijvoorbeeld het doorgeven van signalen, maatregelen en sancties.
- Het eventuele convenant dat de school en de genoemde partijen hiertoe hebben afgesloten (zie 'Opstellen veiligheidsconvenant met de lokale partners').

Opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids

Sinds het schooljaar 2006/2007 zijn scholen wettelijk verplicht om het veiligheidsbeleid te vermelden in de schoolgids. Het opnemen van het veiligheidsbeleid in de schoolgids is van belang, zodat ouders/opvoeders en leerlingen weten welke regels er zijn en hoe deze kunnen worden gehandhaafd. Wanneer leerlingen en verzorgers niet op de hoogte kunnen zijn van het veiligheidsbeleid en de daaruit voortvloeien de regels, mogen er geen preventieve wapencontroles worden uitgevoerd.

Aanstellen van een persoon binnen de school die aanspreekpunt is voor samenwerkingspartners

Voor een lokale samenwerking is het volgende belangrijk:

- De school heeft in haar veiligheidsplan een heldere visie geformuleerd hoe zij samenwerkt met partners buiten de school. In deze visie staat de toegevoegde waarde die de samenwerking met externe partners biedt of kan bieden beschreven. Hier kan ook gemeld worden welke informatie, inzichten, kennis en kunde de externe partijen kunnen leveren. Dit draagt bij aan het bevorderen van sociale veiligheid in en rond de school.
- Binnen de school is duidelijk wie het aanspreekpunt is voor de gesprekken in het kader van de lokale samenwerking. Is dat de directeur, de schoolleider of een andere functionaris? De medewerkers op school weten wie dit aanspreekpunt is.
- Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de lokale partners over waar de verantwoordelijkheid stopt van de school, en wanneer de school doorverwijst naar ketenpartners.

Aanstellen van een contactpersoon bij de politie die als aanspreekpunt fungeert

Tegenwoordig is doorgaans de wijk- of jeugdagent het aanspreekpunt voor schoolleiding en leerlingen. Het is van belang dat de betreffende agent niet alleen in het geval van problemen (van welke aard dan ook) beschikbaar is, maar ook los van incidenten 'een vinger aan de pols' houdt. In het geval van ernstige strafbare feiten kan via het bestaande contact tussen de agent en schoolleiding worden bekeken welke wijze van optreden gewenst en passend is.

Afspraken maken met de gemeente en het OM

De gemeente is verantwoordelijk voor het bevorderen van de beleidsmatige aandacht voor veiligheid op de scholen. Betrokkenheid van een of meer (liefst uitvoerende) gemeentelijke ambtenaren met jeugd, onderwijs en/of veiligheid in de portefeuille, is daarom van belang. Zij kunnen de invoering van preventieve controles op wapenbezit en het opstellen van een veiligheidsconvenant (zie hierna) stimuleren en coördineren. De gemeente kan ook de regie nemen bij een (periodieke) evaluatie van preventieve wapencontroles. Het is ook belangrijk om het OM in de voorbereidingsfase te betrekken. Met name zodat afspraken gemaakt kunnen worden over het omgaan met en afhandelen van incidenten en de wijze waarop partijen elkaar op de hoogte houden over de (strafrechtelijke) afhandeling van zaken. Afspraken kunnen worden vastgelegd in een veiligheidsconvenant en het onderwerp preventieve wapencontroles wordt periodiek geagendeerd in het overleg tussen de lokale partijen.

Facultatief: Opstellen van een veiligheidsconvenant met de lokale partners

Het verdient aanbeveling om een convenant op te stellen of in bestaande veiligheidsconvenanten aanvullingen op te nemen met betrekking tot preventieve controles op wapenbezit. In het convenant kunnen rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen worden vastgelegd. Daarnaast kan het afsluiten van een gezamenlijk veiligheidsconvenant bijdragen aan commitment van de betrokken partijen. Uit het veiligheidsconvenant moet duidelijk blijken dat de regie op en de uitvoering van preventieve wapencontroles primair bij de scholen liggen, inclusief een verplichting van de school om over dit onderwerp te communiceren met leerlingen, ouders/opvoeders en docenten. De school moet bij de aanpak niet de sterke hand willen zijn. Die taak ligt bij de politie. De gezagsdriehoek is verantwoordelijk voor de politie-inzet. Het is aan te raden het veiligheidsconvenant te laten accorderen door de gezagsdriehoek. Daarmee wordt voorkomen dat de gezagsdriehoek toestemming moet geven voor afzonderlijke preventieve controles waarbij de politie, op verzoek van de school, ter ondersteuning aanwezig is.

Uitvoeringsfase

Wat moet er gebeuren om een preventieve wapencontrole op een school mogelijk te maken? We zetten de stappen op een rij.

Organisatie van de preventieve wapencontroles

Preventieve controles op wapenbezit kunnen periodiek worden uitgevoerd, bijvoorbeeld een- of tweemaal per jaar. Het initiatief daartoe ligt bij de school. Wel kan in overleg met de wijk- of jeugdagent worden bepaald hoe vaak en wanneer een preventieve wapencontrole wordt uitgevoerd. Voorbeelden van geschikte momenten voor een controle zijn onder andere de 'vuurwerkperiode' en het begin van het schooljaar. Een argument voor het laatste is onder andere dat nieuwe leerlingen dan direct aan de preventieve controles gewend raken. Het is de bedoeling dat leerlingen en docenten vooraf niet van het specifieke moment van een wapencontrole op de hoogte zijn. Vanzelfsprekend zijn zij via de schoolgids wel op de hoogte van het feit dat een preventieve wapencontrole kan worden uitgevoerd. Juist van die wetenschap alleen al gaat een sterk preventief effect uit, waardoor leerlingen geen wapens mee naar school nemen. Afhankelijk van het doel dat de schoolleiding voor ogen heeft, kan de politie bij een preventieve controle aanwezig zijn (signaalfunctie). Wanneer de politie bij een preventieve controle aanwezig zal zijn, is het noodzakelijk de gezagsdriehoek over de preventieve wapencontrole te informeren.

Uitvoering van de preventieve wapencontroles

Een wapencontrole kan op verschillende manieren worden uitgevoerd:

- Een steekproefsgewijze of volledige controle van kluisjes. Dit kan zowel in als buiten de aanwezigheid van leerlingen geschieden. In het laatste geval moet de school dan achteraf wel aan de (betreffende) leerlingen melden, dat hun kluisje is gecontroleerd.
- Controle van jassen en tassen. Dit kan het beste in de klas zelf plaatsvinden. Omdat het lastig/tijdrovend is om alle klassen en leerlingen te controleren, zal een aantal klassen steekproefsgewijs geselecteerd moeten worden. Afhankelijk van het doel van de wapencontrole kan worden gedacht aan probleemklassen (gerichte aanpak) en brugklassen (preventief en signaalfunctie).
- Controles rond de school, op het schoolplein en in de fietsenstalling. Te denken valt dan aan het controleren van fietstassen (in of buiten aanwezigheid van leerlingen) en de opbergruimte onder scooterzadels (in aanwezigheid van leerlingen in verband met het openen daarvan). Wanneer fietstassen gecontroleerd worden

zonder dat leerlingen hierbij aanwezig zijn, moet de school dit achteraf wel aan de leerlingen melden.

- Het personeel op school mag de leerlingen zelf (kleding en lichaam) niet fouilleren.

Medewerking aan de preventieve wapencontroles

Het is goed om vooraf na te denken over de consequenties voor leerlingen die weigeren mee te werken aan een preventieve wapencontrole. Wanneer preventieve wapencontroles in de schoolgids zijn opgenomen (zie voorbereidingsfase), hebben ouders/opvoeders en leerlingen zich automatisch verplicht hieraan hun medewerking te verlenen. De school kan leerlingen en hun ouders/opvoeders op deze basis aanspreken op het weigeren van medewerking.

Nazorg en flankerende maatregelen

Communicatie richting ouders/opvoeders en leerlingen

Als er een preventieve wapencontrole wordt uitgevoerd op school is dit binnen een paar minuten ook bekend via sociale media. Zorg er dus voor dat leerlingen en ouders/opvoeders weten dat dergelijke controles kunnen plaatsvinden in het kader van een veilige school. Natuurlijk is het daarnaast belangrijk om na afloop van een preventieve wapencontrole met ouders/opvoeders en leerlingen te communiceren waarom deze heeft plaatsgevonden. Eventueel kan ook aandacht worden besteed aan de opbrengst van de preventieve wapencontrole en eventuele vervolgacties die vanuit de school genomen zijn. Indien er wapens worden gevonden, zijn er meerdere stappen die de schoolleiding kan nemen of die namens de schoolleiding kunnen worden ondernomen.

Op hoofdlijnen gaat het om de volgende stappen:

- Informeren van de ouders/opvoeders van een leerling bij wie een wapen is aangetroffen.
- Het treffen van een sanctie, zoals een (voorwaardelijke) schorsing. Een schorsing mag maximaal één aaneengesloten week duren. Bij een schorsing langer dan een dag, moet het schoolbestuur de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk informeren.
- Het in kennis stellen van de politie en het doorgeven van relevante informatie over feiten, omstandigheden en over de leerling.

Wanneer tijdens een preventieve controle een wapen wordt aangetroffen, is het nuttig hierover binnen de school openheid van zaken te geven. Hiermee kan worden voorkomen dat roddels en onjuistheden zich verspreiden en er (ten onrechte) een gevoel van onveiligheid onder leerlingen, ouders/opvoeders en docenten ontstaat.

Politie niet inschakelen of juist wel?

Het ene wapen is het andere niet. Een belangrijke vraag is met name hoe omgegaan moet worden met het aantreffen van dagelijkse gebruiksvoorwerpen die ook als wapen gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld een schroevendraaier).

Als richtlijn kan worden aangehouden dat er altijd aangifte zou moeten volgen na het aantreffen van wapens die concreet in de WWM genoemd staan en derhalve als illegaal wapen gelden. Bij twijfel is het verstandig om contact op te nemen met de politie(contactpersoon), die op basis van de specifieke situatie advies kan geven.

Acties politie bij het aantreffen van wapens

De politie kan, zoals eerder aangegeven, ter ondersteuning aanwezig zijn bij preventieve wapencontroles. Wanneer specifiek in de WWM opgenomen wapens worden aangetroffen, dienen deze in beslag genomen te worden door de politie. Daarnaast zou de school tot het doen van aangifte over moeten gaan. Wanneer aangifte wordt gedaan, maakt de politie proces-verbaal op tegen de leerling. Deze is dan formeel verdachte in een strafzaak, een feit waarover de politie de ouders/opvoeders en de leerling ook informeert. Wanneer de school geen aangifte wil doen maar wel ondersteuning van de politie wenst, kan de wijk- of jeugdagent hieraan tegemoetkomen in de vorm van het geven van advies over de verdere afhandeling. In overleg met de schoolleiding kan bijvoorbeeld worden besloten tot een gerichte individuele of projectmatige aanpak.

Acties OM bij het aantreffen van wapens

Wanneer aangifte is gedaan van illegaal wapenbezit en de politie proces-verbaal tegen een leerling heeft opgemaakt, moet het OM bepalen hoe een zaak wordt afgehandeld. Wanneer de schoolleiding als aangever optreedt, zal deze automatisch een terugkoppeling van het OM over de afhandeling van een strafzaak ontvangen.

Aanvullingen op de wapencontroles

Wanneer wapencontroles worden ingevoerd, verdient het aanbeveling dit te combineren met voorlichting over de gevaren van wapenbezit, de strafmaat en de noodzaak van wapencontroles. Er is een gratis leskaart beschikbaar die docenten kunnen gebruiken om wapenbezit in de klas bespreekbaar te maken. De voorlichting kan ook gericht zijn op de ouders/opvoeders. Voor hen kunnen informatieavonden worden georganiseerd. Ouders/opvoeders hebben immers een taak om ervoor te waken dat hun kinderen wapens bij zich dragen. Een folder waarin puntsgewijs is opgenomen wat het veiligheidsbeleid inhoudt, kan onder de ouders/opvoeders worden verspreid. Op die manier kunnen ook ouders/opvoeders die niet op ouder- en informatieavonden komen, op de hoogte worden gesteld. Een andere manier om ouders/opvoeders te bereiken, is het bespreken van het veiligheidsbeleid bij het 'intake- c.q. kennismakingsgesprek' nadat de leerling en zijn ouders/opvoeders hem/haar hebben aangemeld voor de nieuwe school.

Wapens en groepsdruk

Op basis van voorbeelden uit het onderwijs is bekend dat wapenbezit en wapengebruik regelmatig te maken hebben met groepsgedrag en groepsdruk. Het monitoren van groepsdruk in het kader van het verbeteren van een veilig schoolklimaat is dus belangrijk. Het zou goed zijn om als school antwoorden te hebben op de volgende vragen:

- Ken je je leerling?
- Wat is er tot dusverre allemaal gebeurd in zijn of haar leven?
- Is hij of zij gevoelig voor groepsdruk?
- Waarom neemt hij of zij een wapen mee naar school?

PRAKTISCHE TIPS EN VOORBEELDEN

Praktisch materiaal om te lezen of te downloaden

Wanneer je op zoek bent naar praktische handreikingen, voorlichtings- of lesmateriaal om op school met het thema wapens aan de slag te gaan, kijk dan eens op de websites van de **Stichting School & Veiligheid** en de **Toolbox Wapens en Jongeren** van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.

Vragen en antwoorden over veiligheid op school

Over het thema school en veiligheid is veel informatie beschikbaar.

- Hoe kan ik voorkomen dat wapens, drugs en/of alcohol de school in komen? **Lees op welke wijze je binnen de school hierop kan controleren**.
- Mogen jongeren eigenlijk een mes op zak hebben? **De politie geeft antwoord**.
- Wanneer doe je aangifte bij de politie en wanneer niet? Hoe maak je die afweging en hoe doe je eigenlijk aangifte? **Praktische informatie hierover**.
- Hoe maak ik wapenbezit in de klas bespreekbaar? **Gebruik de leskaart van het Openbaar Ministerie** om dit onderwerp met de leerlingen te bespreken.
- Is er ook een pakkende film over de risico's van wapenbezit en wapengebruik? De **korte film 'Scherp' (20 minuten)** gaat hier op indringende wijze op in.
- Hoe geef ik in mijn schoolgids aan dat de school samenwerkt met de politie? **Hier vind je praktische voorbeelden**.
- In de **Wet Veiligheid op school** staat dat scholen verplicht zijn zorg te dragen voor een veilige school.
- Waar vind ik een voorbeeld van een veiligheidsplan? Met het **Digitaal Veiligheidsplan** breng je het veiligheidsbeleid van jouw school in beeld. Dat is belangrijk, want sociale veiligheid op school is een belangrijke voorwaarde voor een goed leer- en werkklimaat.
- Een voorbeeld van een **veiligheidsconvenant** tussen de school en lokale partners is hier te vinden.
- Waar vind ik voorbeelden van preventieve aanpakken uit gemeenten die samen optrekken met scholen? De **Toolbox Wapens en Jongeren** van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid geeft diverse voorbeelden.
- Het is een situatie die veel docenten zullen herkennen: een leerling vertoont gedrag dat het gevoel oproept dat er iets niet in orde is. Vaak gaat het om een niet-pluisgevoel dat meer is gebaseerd op onderbuikgevoelens dan op zichtbare gedragingen. Wat kan ik hiermee doen? Het **niet-pluisinstrument** kan houvast bieden bij een gesprek hierover.
- Bij ingrijpende gebeurtenissen – zoals een wapenincident – kan ook het **calamiteitenteam van Stichting School en Veiligheid** ondersteuning bieden.
- Oefen als school hoe je omgaat met calamiteiten. De **simulatievideo's van de Stichting School & Veiligheid** kunnen het crisisteam daarbij helpen.

Vragen over veiligheid op school en de aanpak van jeugdcriminaliteit

- Heb je een andere vraag over sociale veiligheid op school? Neem dan voor informatie en advies contact op met de **helpdesk van de Stichting School & Veiligheid**. Zij zijn er onder andere voor leerkrachten, vertrouwenspersonen, schoolleiders, bestuurders, conciërges en veiligheidscoördinatoren.
- Heb je een vraag over jeugdcriminaliteit? Op de **Wegwijzer Jeugd en Veiligheid** en de **website vraag het de politie** vind je achtergrondinformatie, praktische aanwijzingen, tips en advies voor een passende aanpak.

Bronnen

- **Actieplan Wapens en Jongeren, 2020**
- **Monitor Jeugdcriminaliteit, 2021**
- **Sociale veiligheid in en rond scholen, 2018**
- **Wet veiligheid op school, 2015**

© 2021, Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap